

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Володимир Шатіло,
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України,
професор кафедри права
Київського національного
лінгвістичного університету

УДК 342.5

Поняття та ознаки конституційного механізму державної влади

У процесі становлення та розвитку української державності особливої актуальності набуває дослідження та якісно оновлене розуміння процесу створення ефективного конституційного механізму державної влади. На конституційно-правове регулювання суспільних відносин у державі значно впливає конституційний механізм державної влади, адже він і є основним об'єктом конституційно-правового регулювання, який зазвичай не пов'язується з іншими галузями права. Саме конституційне право покликане врегулювати державно-владні відносини, системно-структурні зв'язки між органами влади, які уповноважені від імені держави здійснювати публічну владу, механізм формування органів державної влади, їх правовий статус та межі компетенції, відповідальність (у тому числі й конституційно-правову), взаємозв'язки між державною владою та громадянським суспільством, механізм громадського контролю за органами публічної влади та їх посадовими особами тощо. Викладене значною мірою характеризує

правову категорію «конституційний механізм державної влади».

Сучасна наука конституційного права перебуває на стадії науково-теоретичного формування, особливо в контексті зміни вектору розвитку нашої держави в напрямі євроінтеграції, а отже, системне конституційно-правове реформування необхідно проводити з урахуванням оновлення конституційної доктрини в цілому та конституційного механізму державної влади зокрема.

Також особливої актуальності дослідження конституційного механізму державної влади набуває в сучасних умовах конституційного реформування та децентралізації публічної влади, оскільки зумовлюється широким колом проблемних питань, що виникають у процесі взаємодії окремих структурних елементів конституційного механізму державної влади і його взаємодії з громадянським суспільством та іншим інститутом публічної влади, таким як муніципальна влада.

Теоретико-методологічну основу дослідження поняття конституцій-

ного механізму державної влади заклали праці багатьох вітчизняних учених, серед яких – В. Б. Авер'янов, М. О. Баймуратов, О. В. Батанов, Ю. М. Бисага, О. П. Васильченко, В. П. Грובה, Г. В. Задорожня, О. В. Зайчук, Б. В. Калиновський, А. М. Колодій, О. Л. Копиленко, Л. Т. Кривенко, А. Р. Крусян, О. С. Лютюк, О. В. Марцеляк, Н. В. Мішина, Н. А. Мяловицька, Н. М. Оніщенко, М. П. Орзіх, О. В. Петришин, В. Ф. Погорілко, М. В. Савчин, А. О. Селіванов, В. М. Селіванов, В. М. Скрипнюк, О. В. Скрипнюк, І. Д. Сліденко, О. В. Совгіря, О. Ю. Тодика, Ю. М. Тодика, В. Л. Федоренко, О. Ф. Фрицький, Ю. О. Фрицький, В. М. Шаповал, В. О. Шевчук, С. В. Шевчук, Ю. С. Шемшученко, О. І. Ющик, О. Н. Ярмиш та інші.

Метою статті є загальна характеристика методології дослідження поняття конституційного механізму державної влади. Завданням є з'ясування змісту поняття та основних ознак конституційного механізму державної влади.

Для комплексного дослідження конституційного механізму державної влади насамперед варто простежити процес еволюції загальнотеоретичного поняття цієї дефініції, визначити етимологію та змістове навантаження власне терміну «механізм».

У тлумачному словнику В. І. Даля термін механізм визначається як сукупність рухомих, поєднаних частин, які здійснюють заданий рух під дією прикладених сил [1, с. 324]. Новий тлумачний словник української мови визначає «механізм» як внутрішню будову, систему чого-небудь; устрій [2, с. 179].

У словнику іншомовних слів термін «механізм» (грец. μηχανή *meschai* – знаряддя, машина) має кілька значень: 1) устрій для передачі і перетворення руху, що являє собою систему тіл (ланок), в якій рух одного чи кількох тіл (провідних) виявляє певні рухи інших тіл системи; 2) сукупність проміжних станів і

процесів, з яких складаються будь-яке фізичне, хімічне, фізіологічне та інше явище; 3) внутрішній устрій будь-чого [3, с. 523].

Отже, тлумачення терміна «механізм» надає змогу визначити, що для застосування його в позначенні явищ правової дійсності доцільно використовувати друге та третє його значення.

Для побудови дефініції «механізм державної влади» логічно було відштовхнутись від поняття «механізм», яке містить, як стає очевидним із вищенаведеного, як мінімум три елементи: а) ланка управління, яка забезпечує запуск механізму; б) складові механізму, які виконують основні функції; в) з'єднувальні частини цих складових (трансмисія), які уможливають передачу руху і перетворення енергії шляхом взаємодії між частинами і функціонуванням механізму як цілого.

У сучасній юридичній літературі, як зазначає С. В. Матвеев, існують два основні підходи до визначення поняття «механізм» – структурно-організаційний і структурно-функціональний. Відповідно до першого підходу механізм характеризується як сукупність певних складових елементів, які створюють організаційну основу певних явищ, а механізм держави – «як сукупність установ», через які здійснюється державне керівництво суспільством. Згідно з іншим підходом при визначенні механізму державно-правового інституту (процесу, явища) увага акцентується не тільки на організаційній основі його будови, а й на його динаміці, реальному функціонуванні [4, с. 10].

У теорії держави і права Л. Р. Наливайко виділяє певні визначальні властивості механізму як абстрактної категорії, такі як: 1) динаміка об'єктів; 2) взаємодія частин механізму; 3) взаємозумовленість частин механізму; 4) системна організація частин механізму; 5) наявність простих і складних частин механізму, які зумовлюють його структуру [5, с. 414].

Також іноді в юридичній доктрині категорія «механізм» розглядається як тотожна поняттю «процес». Дійсно, сутність механізму виявляється не тільки в статичності, а й у динамічності, коли йдеться про процес втілення правових приписів, закріплених у конституційно-правовій моделі належної поведінки у реальне їх здійснення у конкретних суспільних відносинах [6, с. 6]. Тобто механізм потрібен, щоб забезпечити перехід від належного до існуючого, реального, що можливе тільки в умовах ефективного та якісного забезпечення його функціонування. Це означає, що в конструкції механізму є необхідною наявність як статичної, так і динамічної складових. Саме тому позиції вчених про тотожність категорій «механізм» і «процес» є недоцільними з огляду на те, що механізм може розглядатись і як статична, і як динамічна категорія. При цьому як, зазначає Є. В. Киричок, статичний (інструментальний) аспект показує внутрішню будову цього цілісного механізму, його окремі елементи, взяті в єдності. Динамічний (функціональний) аспект визначає взаємозумовлений вплив (функціонування) усіх структурних елементів (організаційно-правових засобів), кожен з яких має своє функціональне призначення [7, с. 22-25].

Отже, виходячи з викладеного і цілком поділяючи такі позиції учених, можна зробити висновок, що для переведення належного (встановленого правом) у конкретні упорядковані державно-владні правовідносини, як результат дії права, необхідно сконструювати цілісний, організований, структурований конституційний механізм державної влади.

Слід визнати, що існування держави як політико-територіальної організації суспільства є неможливим без існування цілісного конституційного механізму державної влади, який сприятиме власне реалізації функцій держави. Як зазначав В. М. Селіванов, головним завданням функціонування державної влади є

визначення напрямів і способів, шляхів і цілей розвитку суспільства і самої держави як політичної організації суспільних відносин, відповідно до об'єктивних потреб суспільства, їх юридичне закріплення в нормах позитивного права, контроль їх дотримання, коригування [8, с. 182].

У науці конституційного права правова категорія «конституційний механізм державної влади» майже не досліджувалась, а більшість учених, як, наприклад, А. В. Грабильников, обмежуються тезою про те, що «механізм державної влади базується на принципі її поділу на законодавчу, виконавчу та судову» [9, с. 22-29]. Дійсно це твердження є цілком логічним, але більше підходить до розкриття принципів механізму державної влади, ніж до комплексного аналізу його сутності.

Іноколи в юридичній літературі висловлюються позиції вчених, які взагалі пропонують ототожнювати поняття «конституційний механізм державної влади» з «механізмом держави» чи «механізмом органів державної влади» [10], що надто звужує зміст цієї правової категорії. Так, Е. М. Сибанкулов вважає, що в конституційному праві поняття державного апарату застосовується у широкому значенні, адекватному категорії «механізм державної влади». Поняття механізму державної влади (механізму держави) розкривається через характерні риси чи ознаки, що дають змогу відмежувати його як від недержавних структур у політичній системі суспільства, так і від окремо взятих державних органів. Під механізмом же державної влади вчений пропонує розуміти «систему державних органів, засновану на єдності принципів її організації та діяльності, закріплених у Конституції Республіки Казахстан» [11, с. 239]. З таким підходом до розуміння та визначення механізму державної влади не можна погодитись, адже тоді до конституційного механізму державної влади входить лише ієрархічно побудована система органів державної влади,

залишаючи за її межами інші не менш важливі інститути.

У цьому контексті більш доцільною є думка вітчизняного вченого-конституціоналіста В. Ф. Погорілка, який зазначав, що в кожній країні об'єктивно складається свій неповторний механізм державної влади, в якому пріоритетну роль поряд з органами державної влади можуть відігравати політичні партії, церква і релігія, світська ідеологія, грошова або банківська системи, державна власність, засоби масової інформації, певні соціальні групи, вдалі державні програми та інші засоби і способи здійснення державної влади, які складають її механізм [12, с. 51-71].

Деякі вчені, зокрема Д. О. Кулагін, надають визначення «конституційно-правового механізму здійснення публічної влади», що охоплює і державну владу. Під ним Д. О. Кулагін пропонує розуміти «засновану на правових принципах, закріплену конституційно-правовими нормами та забезпечену юридичними гарантіями сукупність правових інститутів і засобів, що дають змогу народу втілювати суверенну волю в життя» [13, с. 8-9]. Таке визначення є цікавим з науково-теоретичної точки зору, але, на нашу думку, не відображає усієї специфіки механізму саме державної влади.

Теоретики ж конституційного права досліджують взаємовідносини права і державної влади через його прояв у формі конституціоналізму.

Зокрема, І. Д. Сліденко зазначає, що конституціоналізм є ефективним обмеженням державної влади. Це функціональний аспект. У остаточному підсумку істинний зміст створення конституціоналізму полягає у створенні таких правил, які б обмежували державу певними рамками [14, с. 41-42].

Такої ж точки зору й угорський вчений А. Шайо, який зауважує, що «конституціоналізм – це обмеження державної влади в інтересах суспільного спокою. Він намагається охолодити поточні пристрасті, не загрожуючи

ефективності управління» [15]. Інша вчена, А. Р. Крусян, також наголошує, що «у системі конституціоналізму державна влада набуває особливих сутнісних властивостей (здатність і реальність її самообмеження), які надають їй значення одного з інститутів конституціоналізму. В результаті вона відіграє інструментальну роль у забезпеченні реалізації і захисту принципів конституціоналізму та досягненні його мети – конституційно-правової свободи людини» [16, с. 340-341].

З викладеними позиціями можна цілком погодитись, адже державна влада дійсно повинна обмежуватись конституціоналізмом та перебувати під пильним наглядом громадянського суспільства.

Цікавою є й позиція представника соціологічної науки О. І. Добролюбова, який зазначає, що «ідеальний механізм демократичної влади – той, який розрахований на неідеальних політичних діячів..., оскільки лише така державна машина матиме змогу надійно функціонувати довготривалий час, успішно проживаючи і хороших, посередніх, і видатних керівників» [17, с. 15].

Отже, для більш ґрунтовного дослідження сутності та змісту правової категорії «конституційний механізм державної влади» необхідно визначити її дефініцію на основі виділення ряду кваліфікуючих ознак, притаманних досліджуваному правовому феномену в сучасному його розумінні, з рахуванням пріоритетних напрямів розвитку.

Вважаємо, що основними ознаками, які дають змогу розкрити сутність і зміст поняття конституційний механізм державної влади, є такі: публічність (транспарентність); легальність та легітимність; нормативність; інституційність; системність; єдність; ресурсність; повсюдність (всеосяжність); територіальність та інші.

Публічність (транспарентність) конституційного механізму державної влади в сучасних умовах держа-

вотворення в Україні є доволі важливими його ознаками. У перекладі з латинського *publicum* означає «державний», «общинний», «публічний», «суспільний». Публічність означає відношення до держави та суспільства політико-правових явищ, у результаті яких вона передбачає відкритість, гласність, доступність для громадян. Приблизно такий же семантичний зміст має й термін транспарентність (*transparency*), який у дослівному перекладі на українську означає «прозорість». До того ж, поряд з прозорістю у науковій, публіцистичній літературі, нормативно-правових актах, ділових документах також уживаються терміни «відкритість», «гласність», «підзвітність», які подекуди навіть розглядаються як синоніми. У працях як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників суспільно-політичних наук аналіз терміну «транспарентність» має певну специфіку, адже фактично сформувався підхід, прихильники якого вважають, що поняття «транспарентність» охоплює такі категорії, як: «прозорість» (англ. – *transparency*), «відкритість» (англ. – *openness*), «гласність» (англ. – *publicity*). Зазначену позицію підтримують українські дослідники Е. А. Афонін та О. В. Суший [18], які зазначають, що «у сучасній вітчизняній літературі поняття «транспарентність» змістовно поєднало у собі як «прозорість», так і «відкритість», до того ж часто ці терміни вживаються поряд з поняттями «гласність» та «публічність». Тобто вчені вважають (і їхню думку поділяємо і ми), що транспарентність – це засадова властивість політичної влади, яка забезпечує розвиток демократії, громадянського суспільства шляхом відкритості дій різних гілок влади, процедури прийняття політичних рішень та активізації суспільного контролю над діяльністю органів державної влади та управління. А тому, визначаючи публічність як атрибутивну ознаку конституційного механізму державної влади, вважаємо, що варто також застосовувати і термін «транспарент-

ність», не виділяючи несуттєві семантичні відмінності.

Легальність та легітимність є невід'ємною кваліфікуючою ознакою конституційного механізму державної влади, адже органи державної влади, видаючи нормативні акти чи приймаючи рішення, легалізують, тобто визнають законними чи, навпаки, нелегальними (незаконними) чи інші суспільні відносини, допускаючи чи забороняючи їх). Та й сама державна влада також потребує легалізації [19, с. 349-350]. Так, легалізація державної влади є юридичним проголошенням та закріпленням правомірності її виникнення (установлення), існування, організації та діяльності.

Нормативність є основою існування ефективного конституційного механізму державної влади (але не слід її плутати з легальністю, яка є ознакою законності функціонування механізму державної влади). Нормативність же є правовою базою упорядкування механізму державної влади. Найважливішим завданням розвитку нормативної основи механізму державної влади є перманентна системна модернізація законодавства, формування внутрішньо узгодженої нормативно-правової бази, створення умов для синхронної трансформації елементів державно-правової надбудови, а також підтримання балансу в структурі законодавства.

Тобто створення єдиної, комплексної і зрозумілої системи нормативно-правових актів є нагальною потребою в сучасних умовах конституційного реформування та необхідною передумовою створення ефективного конституційного механізму державної влади.

Інституційність є необхідною ознакою і беззаперечною умовою існування ефективного збалансованого конституційного механізму державної влади. Власне термін інститут (від лат. *institutum* – устрій, організація установа) має кілька значень: 1) комплекс організацій, установ, індивідів, що володіють певними за-

собами, ресурсами і виконують правові, соціальні, політичні функції (держава, суд, політичні партії); 2) форма організації політичної, економічної, соціальної, правової та іншої діяльності людей через чіткий поділ функцій; 3) зібрання людей, які згідно з поділом праці об'єднуються для досягнення спільної мети, забезпечення діяльності в певній галузі суспільних відносин.

У юридичній науці поняття «інститут» найчастіше означає комплекс норм, що регулюють суспільні відносини. Діяльність же інститутів заснована на чітко розробленій системі правил і норм, контролі за їх виконанням [20].

Проте варто зазначити, що юриспруденція, з одного боку, є беззаперечно інституційною наукою, тобто вивчає правові інститути, а з іншого – юриспруденція вивчає інститути-моделі й не завжди звертає увагу на правові інститути, що реально функціонують і реалізуються у суспільних відносинах.

На жаль, реальність не завжди відповідає інститутам-моделям, а тому основним завданням дослідження та побудови ефективного конституційного механізму державної влади є наближення інститутів-моделей до реального існування у суспільному житті. Адже суто формалістський «інституціоналізм» може призвести до вивчення фіктивних інститутів, тобто моделей, яким у реальності мало що відповідає.

Конституційний механізм державної влади повинен ґрунтуватись на інституційній основі та функціонувати ефективно й стабільно, інакше вирішення політичних, економічних та соціальних завдань не буде результативним і держава слабшатиме.

Створення в країні сучасного, дієвого конституційного механізму державної влади повинно супроводжуватись формуванням якісно оновленої системи інститутів. Варто зазначити, що інституційні зміни відбуваються в історичній послідовності під впливом відповідних факторів,

таких, наприклад, як глобалізація, інформатизація та інші. Саме тому актуалізується необхідність формування нових (інноваційних) інститутів, здатних сприяти реалізації державної публічної політики, які засновані на принципах партнерських відносин між державою та громадянським суспільством. На ефективність, стабільність, адекватність інституційних інструментів упорядкування суспільних, політичних, економічних та інших процесів життєдіяльності суспільства впливають структурованість, баланс (дисбаланс) владно-правової взаємодії, обмеженість (необмеженість, непідконтрольність) поведінки та застосування форм примусу, стійкість і розвиненість світоглядних уявлень та поведінки соціально-правових суб'єктів, що ґрунтується на високому рівні конституційної правосвідомості.

В економічній науці, наприклад Д. Норт, будучи прибічником теорії інституційної еволюції, зазначає, що з плином часу неефективні інститути відмирають, а ефективні виживають, і тому відбувається поступовий розвиток більш ефективних форм економічної, політичної та соціальної організації [21, с. 118]. Висловлену позицію цілком можна взяти за основу для характеристики ознаки інституційності конституційного механізму державної влади. Адже в процесі розвитку державності деякі інститути конституційного механізму державної «відмирають» (наприклад, інститут цензури, інститут єдиної політичної ідеології), а інші «виживають», але мають якісно оновлене розуміння в умовах конституційного реформування (наприклад інститути законодавчої, виконавчої, судової влади, інститути функціонування політичних партій і громадських організацій, інститут народовладдя та ін.). Під впливом загальносвітового процесу глобалізації та розвитку науково-технічного прогресу виникають нові інститути, яких не існувало раніше (наприклад, е-урядування, е-демократія, громадський контроль та ін.).

Отже, викладене дає підстави говорити про інституційність як базову, характеризуючу ознаку та невід'ємний елемент конституційного механізму державної влади в Україні.

Системність є наступною ознакою конституційного механізму державної влади. Адже ефективне функціонування конституційного механізму державної влади є неможливим без наявності системоутворюючих зв'язків. У конституційно-правовій науці аналіз і вдосконалення системної взаємодії органів державної влади та інших політико-правових інститутів чи інститутів громадянського суспільства є надзвичайно важливим, адже в конституційно-правових нормах відображаються структурний взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовідповідальність органів державної влади між собою та їх взаємодія з населенням, що і становить базову основу функціонування конституційного механізму державної влади.

Систему зв'язків у конституційному механізмі державної влади варто доповнити окремими механізмами професійно-правової демократії, що полягає у залученні громадськості до додаткового контролювання діяльності органів державної влади.

Єдність також є ознакою конституційного механізму державної влади. Ця ознака полягає в тому, що кожен елемент конституційного механізму державної влади є складовою єдиного цілого. Так, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, політичні партії, громадські організації та інші елементи структури конституційного механізму державної влади, маючи відносно відокремлену структуру і будучи самостійними, водночас утворюють єдину взаємопов'язану і взаємоузгоджену систему.

Ресурсність є ще однією ознакою конституційного механізму державної влади. Існування ефективного та стабільного конституційного механізму державної влади повинна спиратись на наявність відповідних ресурсів: людських, нормативно-правових, матеріальних, науково-технічних, інформаційних, економічних, кадрових, бюджетно-фінансових, оборонних та інші. Усі зазначені ресурси та їх раціональний розподіл становлять матеріальну основу існування держави взагалі.

Також до ознак конституційного механізму державної влади можна віднести повсюдність (всеосяжність) і територіальність, які є взаємопов'язаними між собою. Адже повсюдність і територіальність проявляються в тому, що конституційний механізм державної влади має необмежений часовими і просторовими рамками (в межах території держави: сушу, водний простір навколо неї та повітряний простір над нею з населенням, що на ній проживає) характер державно-владного впливу на суспільні відносини.

Викладене найбільш повно відображає наявність кваліфікуючих ознак, притаманних категорії «конституційний механізм державної влади», хоча він не є виключним і його можна доповнювати.

Отже, пропонуємо конституційний механізм державної влади визначити як засновану на правових принципах єдину систему взаємопов'язаних, публічних, легальних, нормативно визначених та організаційно та функціонально забезпечених інститутів, що мають на меті практичну реалізацію функцій держави та спираються на наявні ресурси.

Список використаних джерел

1. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. Москва: Рус. яз., 1980–1982. Т. 2: И–О. 1981. 779 с. С. 324.
2. *Новий* тлумачний словник української мови / уклад.: В. Яременко, О. Сліпущко. 2-ге вид., випр. Київ: Аконт, 2006. Т. 2. 926 с. С. 179.

3. *Новейший словарь иностранных слов и выражений*. Мн.: Совр. лит., 2007. 976 с. С. 523.
4. *Матвеев С. В.* Юридичний механізм взаємодії органів державної влади в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Луганськ, 2011. 21 с. С. 10.
5. *Наливайко Л. Р.* Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Харків: Право, 2009. 600 с. С. 414.
6. *Безруков А. В.* Архитектоника конституционно-правового механизма обеспечения правопорядка органами публичной власти // Труды Академии управления МВД России. 2016. № 1(37). С. 5–9. С. 6.
7. *Киричек Е. В.* Специфика структуры организационно-правового механизма обеспечения конституционных прав и свобод человека и гражданина в Российской Федерации // Вестник ЮУрГУ. Серия «Право». 2013. № 1. С. 22–25.
8. *Селіванов В. М.* Право і влада суверенної України: методологічні аспекти: монографія. С. 182.
9. *Гробилюк А. В.* Конституційний механізм державної влади в Україні у контексті принципу поділу влади // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2011. Вип. 2. С. 22–29.
10. *Конституционное право: учебник* / отв. ред. В. В. Лазарев. Москва: Юристъ, 1999. 592 с.; Котюк В. О. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. Київ: Атіка, 2005. 592 с.
11. *Сыбанкулов Е. М.* О конституционном механизме государственной власти в структурировании политической системы Казахстана // Наука и новые технологии. 2010. № 5. С. 239–243. С. 239.
12. *Погорілко В. Ф.* Конституційні засади державної влади в Україні // Актуальні проблеми виконання законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації» / за ред. В. В. Кравченка. Київ: Атіка, 2003. С. 51–71.
13. *Кулагин Д. А.* Эффективность конституционно-правового механизма осуществления публичной власти в Российской Федерации: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. С. 8–9.
14. *Сліденко І. Д.* Феноменологія конституційного контролю. Генеза, природа і позиціонування в контексті аксіологічних, епістемологічних, праксіологічних, синергетичних аспектів: монографія. Київ: Істина, 2010. С. 41–42.
15. *Шайо А.* Самоограничение власти (краткий курс конституционализма) / пер. с венг. Москва: Юристъ, 2001. 292 с.
16. *Крусян А. Р.* Сучасний український конституціоналізм: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 560 с. С. 340–341.
17. *Добролюбов А.* Государственная власть как техническая система: О трех великих социальных изобретениях человечества: 2-е изд., стереотип. Москва: Эдиториал УРСС, 2003. 240 с. С. 15.
18. *Транспарентність* влади в контексті європейської інтеграції України: консп. лекц. до короткотерм. семін. у системі підвищення кваліфікації кадрів / уклад.: Е. А. Афонін, О. В. Суший. Київ: НАДУ, 2010. 48 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/transparentnist.pdf>.
19. *Шатило В. А.* Вопросы легализации и легитимации государственной власти // Мир человека: нормативное измерение – 3. Рациональность и легитимность: сб. тр. междунар. науч. конф. (г. Саратов, 13–15 июня 2013 г.) / редкол.: И. Д. Невважай (отв. ред.) и др.; ФГБОУВПО «Саратовская государственная юридическая академия». Саратов: ООО Изд-во «КУБиК», 2013. 358 с. С. 349–350.
20. *Горбатенко В. П.* Інститут // Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. С. 336.

21. *Норт Д.* Институты, институциональные изменения и функционирования экономики / пер. с англ. А. Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера. Москва: Фонд экономической книги «Начала», 1997. 180 с. С. 118.

Шатіло В. А. Поняття та ознаки конституційного механізму державної влади

В даній статі здійснено характеристику наукових підходів до визначення поняття та основних ознак конституційного механізму державної влади. З'ясовано зміст та сутність поняття «конституційний механізм державної влади». Також окреслені основні ознаки конституційного механізму державної влади та їх вплив на реалізацію державної влади.

Ключові слова: механізм, механізм держави, державна влада, механізм державної влади, конституційний механізм державної влади.

Шатило В. А. Понятие и признаки конституционного механизма государственной власти

В данной статье осуществлена характеристика научных подходов к определению понятия и основных признаков конституционного механизма государственной власти. Выяснены содержание и сущность понятия «конституционный механизм государственной власти». Также очерчены основные признаки конституционного механизма государственной власти и их влияние на реализацию государственной власти.

Ключевые слова: механизм, механизм государства, государственная власть, механизм государственной власти, конституционный механизм государственной власти.

Shatilo V. The notion and features of the constitutional mechanism of the state power

Scientific approaches to defining the notion “constitutional mechanism of the state power” and its main features are described. The content and essence of the notion “constitutional mechanism of the state power” is clarified. The main features of the constitutional mechanism of the state power and their impact on the state power implementation are outlined.

Keywords: mechanism, state mechanism, state power, state power mechanism, constitutional mechanism of the state power.